

frisonijs

Eerste Plopsapark
in Nederland
open voor publiek

Ook in dit nummer:

Friso bouwt nieuw theater in
Cultureel Kwartier Sneek

Eerste paal GA Terminal Schiphol

Oost ontmoet West in Hamam

Vernieuwd woonzorgcentrum De Burcht
voor meer dan alleen zorg

Viaduct A7 Sneek op tijd gereed
ondanks vorst

Houkesloot The Movie

friso
bouwgroep

juni 2010

Friso Nijs
juni 2010 - jaargang 10

Friso Nijs is het relatieblad van
Friso Bouwgroep en verschijnt
twee keer per jaar.

Redactie
Salverda Communicatie
Margreet van Dijk-Wierda
Nelleke Wouters

Beeldverantwoording
Nelleke Wouters
Friso Bouwgroep
Architectenbureau Alberts & Van Huut
VMX Architects Amsterdam
BDG Architecten Zwolle
Plopsa Group
De heer F. Bokma FSM

Vormgeving, realisatie
Salverda Communicatie

Drukwerk
Hanzedruk, Bolsward

Redactieadres
Pieter Zeemanstraat 9
Postbus 49
8600 AA Sneek
t. 0515-429 999
e. info@frisobouwgroep.nl

Rechten
Niets uit deze uitgave mag worden
overgenomen, vernenigvuldigd of
gereproduceerd zonder schriftelijke
toestemming van Friso Bouwgroep.

voorwoord

Geachte relatie,

Een multidisciplinair bedrijf kan zich van verschillende kanten laten zien. Het mooiste is natuurlijk het vakmanschap, in de meest pure vorm te zien op de bouwplaats of in een fabriek. Bij Houkesloot Toelevering is een bedrijfsfilm gemaakt. Deze brengt heel mooi in beeld waar het eerste spijkerslaan toe kan leiden. Ook het Friso Nijs leent zich goed voor het in beeld brengen van de veelzijdigheid van ons bedrijf. In dit nummer is er aandacht voor de nieuwbouw van woonzorgcentrum De Burcht in Hoogezand, de bouw van een viaduct in de A7 bij Sneek en de bouw van een oosters badhuis (hamam) in Hengelo. Maar ook Plopsa Indoor Coevorden is voltooid. Dit attractiepark is binnen een jaar gerealiseerd en 3 mei jl. voor het publiek geopend.

Op cultureel gebied hebben we onlangs aansprekende projecten binnengehaald. De nieuwbouw van het theater in Sneek en de afbouwfase van de Centrum voor de Kunsten, beide onderdeel van het nieuwe Cultureel Kwartier Sneek. In de binnenstad is Friso ook bezig met de renovatie van het Fries Scheepvaartmuseum. Het museum blijft, gedurende de bouwwerkzaamheden, open voor publiek. Vanwege de krappe locatie is de opslagplaats voor het materieel als een soort brug over de gracht geplaatst.

De restauratieprojecten en de omvangrijkere renovaties werden grotendeels uitgevoerd door De Lang Bouw. De vakbekwame medewerkers blijven, de handelsnaam is veranderd. Voortaan zijn zij u van dienst onder de naam Friso Restauratie.

In de rubriek Van de Bouwgrond doen we verslag van een aantal projecten waar we mee bezig zijn of onlangs hebben afgerond.

Eén van die projecten is de nieuwbouw van Eriba Groningen. Een Design and Build project dat in opdracht van Rijksuniversiteit Groningen tot stand gaat komen. Meer nieuwsfeiten en informatie over onze andere projecten vindt u op onze website.

Ik wens u een fijne zomer.

Henk Dedden

Algemeen directeur Friso Bouwgroep

inhetbouwlicht

Friso bouwt nieuw theater in Cultureel Kwartier Sneek

Sinds 2006 werkt de gemeente Sneek in samenwerking met het Centrum voor de Kunsten en de Cultureel Kwartiermaker aan de realisatie van een Cultureel Kwartier in de binnenstad van Sneek. De bouwwerkzaamheden van de 1e en 2e fase van het Cultureel Kwartier Sneek (CKS) zijn inmiddels afgerond. Friso gaat de afbouwfase uitvoeren van het Centrum van de Kunsten en start op de locatie aan de Westersingel met de bouw van het nieuwe theater. In 2012 moet het geheel klaar zijn.

uitnodigend gebouw waarbij veel aandacht is besteed aan de sfeer rondom het gebouw. Het TNT-gebouw wordt volledig uitgehold. Van het voorste deel blijft de staalconstructie deels bestaan. Ook de kelder wordt in stand gehouden, de rest wordt volledig gesloopt. De huidige strakke voorgevel wordt vervangen door een transparante pui. Op het dak komt een aantrekkelijke daktuin met echte bomen.

Verlichte toneeltoren

Achter de daktuin van het nieuwe theater komt een toneeltoren van 23 meter hoog. De toren zal acht meter

boven de opbollende daktuin uitsteken en wordt iedere dag verlicht met een andere kleur ledverlichting. De grillige contouren, maar ook de transparantie van de voorgevel komen weer terug in de toren. In combinatie met het gebruik van natuurlijke materialen zoals glas, baksteen en bamboe-elementen in de gevel, is het de bedoeling dat het gebouw straks een logische eenheid is.

Duurzaamheid

Naast de opvallende uiterlijkheden is duurzaamheid een belangrijk onderdeel van het theater. Zo wordt er straks gebruik gemaakt van warmte-koude-opslag

in de bodem. Overdag kan in zowel de zaal als in de toneeltoren en de aangrenzende expeditieruimte bij daglicht worden gewerkt. Verder is de temperatuur in het gebouw eenvoudig op peil te houden door isolerende werking van de dakbeplanting en er wordt gebruik gemaakt van zonne-energie en energiezuinige verlichting.

Centrum voor de Kunsten

Het Centrum voor de Kunsten is bijna compleet. Friso heeft opdracht gekregen om de 3e en tevens afbouwfase te realiseren. De afbouwfase bestaat uit de renovatie van 2 schoolgebouwen en het Van Loohuis. Genoemde gebouwen worden met elkaar verbonden door een glazen overkapping; een atrium. In het atrium worden onder andere facilitaire ruimten ondergebracht, een dansstudio en een oefentheaterzaaltje. Met de samenvoeging van het naastgelegen poppodium Het Bolwerk en de Noorderkerk is het Centrum voor de Kunsten gereed. Als ook de bouw van het nieuwe theater is voltooid, is het Cultureel Kwartier Sneek in 2012 een feit. ■

Friso hoofdaannemer Eriba Groningen

In Groningen wordt op het terrein van het UMCG een nieuw gebouw gerealiseerd. In de nieuwbouw vestigt zich het European Research Institute for the Biology of Ageing kortweg ERIBA. Hier wordt onderzoek gedaan naar moleculaire en celbiologische processen welke ten grondslag liggen aan het verouderingsproces. Het project komt tot stand door een Design & Build constructie. In deze constructie is Friso als hoofdaannemer gecontracteerd. Architectenbureau Rudy Uytenga uit Amsterdam ontwierp de huisvesting. Daarnaast zijn de raadgevende ingenieursbureaus ABT te Arnhem en Deerns te Groningen betrokken. 17 maart jl. tekenden opdrachtgever RUG (Rijksuniversiteit Groningen) en hoofdaannemer Friso de officiële stukken. |

Prof. dr. Poppema, voorzitter van het College van Bestuur van RUG en de heer Dedden, directeur aannemingsmaatschappij Friso ondertekenen het contract.

Eerste paal GA Terminal Schiphol

Een impressie van de nieuwe terminal (VMX Architects Amsterdam)

Op Schiphol-Oost is de eerste paal geslagen voor de nieuwbouw van de GA (General Aviation) Terminal. De handeling werd verricht door de vertegenwoordigers van de diverse betrokken partijen; de heer Ad Rutten van de Schiphol Group, de heer André van den Berg van Schiphol Real Estate en de heer Michel Coumans van KLM Ground Services. De eerste paal werd op een ongebruikelijk tijdstip geslagen, namelijk om 21.30 uur 's avonds. Overdag geldt een hoogtebeperking van de uit te voeren werkzaamheden. Hierdoor worden de heiwerkzaamheden voor de nieuwe terminal uitgevoerd tussen 21.00 en 7.00 uur. De nieuwe terminal wordt gebruikt voor privé- en zakenvliegtuigen. Jaarlijks handelt KLM Jetcenter op deze locatie ongeveer 6.000 jets af. |

Friso actief in wijk Lewenborg Groningen

De wijkvernieuwing van de Groninger wijk Lewenborg is in volle gang. In mei 2010 rondde Friso de verbouwingswerkzaamheden van het winkelcentrum af. De uitstraling en indeling van het centrum zijn flink onder handen genomen. Voorheen had het centrum een gesloten karakter. De gevels zijn nu dermate aangepast dat het geheel een open en uitnodigend aanzien heeft gekregen. Het winkelcentrum is ook groter geworden. Deze extra ruimte wordt gebruikt voor nieuwe winkels en een supermarkt. Tijdens de verbouwing zijn de winkels toegankelijk gebleven voor het publiek.

Het vernieuwde winkelcentrum is 27 mei jl. officieel geopend.

Nieuwe sporthal

Tegenover het winkelcentrum is Friso gestart met de bouw van de nieuwe sporthal. De vorige hal werd in 2007 verwoest door brand. Op 17 februari legde wethouder mevrouw José van Schie van de gemeente Groningen op deze locatie de eerste steen voor de nieuwe sporthal. Naar verwachting wordt de nieuwe sporthal eind dit jaar in gebruik genomen.

De nieuwe sporthal in de wijk Lewenborg (Impressie BDG Architecten Zwolle).

Grootste wijkcentrum

Naast de sporthal is Het Dok gevestigd. Dit is het grootste wijkcentrum van de stad. De huisvesting wordt ingrijpend verbouwd en uitgebreid tot een soort marktplaats: een centrum waar buurtbewoners terecht kunnen voor informatie over onder andere wonen, regelgeving, zorgaanbod en voor service en activiteiten zoals cursussen en workshops. Ook de bibliotheek krijgt hier onderdak. Na de verbouwing blijft er extra ruimte over. Die kan worden verhuurd aan organisaties en verenigingen in de wijk Lewenborg. |

Nieuw appartementencomplex De Aldfeart in Sneek

In plan De Aldfeart heeft Friso een luxe appartementencomplex ontwikkeld. Het complex bestaat uit 15 appartementen met een halfondergrondse parkeergarage. Wethouder Van den Broek van de gemeente Sneek sloeg eind vorig jaar in het bijzijn van genodigden, waaronder toekomstige bewoners van het nieuwe complex, de eerste paal. Voor de bouwvak van 2010 is het casco gereed. |

Wethouder Van den Broek slaat de eerste paal.

Kris kras door Nederland voor het GWK

Voor opdrachtgever GWK Travelex rijden medewerkers van Friso door heel Nederland om diverse verbouwingen uit te voeren. GWK Travelex heeft over heel Nederland kantoren waar klanten terecht kunnen om valuta om te wisselen. In veel kantoren worden diverse bouwkundige aanpassingen verricht. Deze variëren van het vervangen van tegelwerk tot het aanpassen van balies. Kris kras door Nederland reizen twee man om al deze klussen uit te voeren: naar Maastricht, Venlo, Den Haag, Haarlem, Enschede, Eindhoven, Delft, Amsterdam, Den Bosch en nog veel meer plaatsen. Ook dichterbij huis voeren zij klussen uit, zoals in Leeuwarden. Daar is een winkelpand inpandig omgebouwd tot een bankkantoor. |

Het plaatsen van nieuwe wanden in het GWK kantoor in Maastricht. (voor en na)

In Hamam het Oosten in Hengelo waan je je in Turkije. Niet alleen de buitenkant van het gebouw doet oosters aan, ook de binnenkant is voorzien van Turkse elementen. Aannemersbedrijf Schipper en Meijerink uit Neede, onderdeel van Friso Bouwgroep, klaarde de bouwklus van het traditionele oosterse badhuis.

Oost ontmoet West in Hamam

In Hamam het Oosten komen oosterse architectuur en westerse behoeften samen

In Hamam het Oosten kunnen liefhebbers zich (laten) wassen en scrubben in de hamam. "Het is er knetterheet, 38 tot 40 graden", vertelt eigenaar Kerem Karahisar. "Door de hitte gaan je poriën helemaal open. Daarna ga je naar één van de behandelmokers voor het hamamritueel." Bij dit ritueel slingert de tellak (badmeester) of natir (badjuffrouw) met een zeepzak. Met de schuimvlokken die op je huid zijn gekomen, masseert de badmeester of -juffrouw je. Daarna wordt je huid op traditioneel Turkse wijze geschrubt. Hierna kun je vervolgbehandelingen nemen, zoals een hot stone behandeling, een oliemassage of modderbad, of een bezoek brengen aan één van de sauna's, de pedicure of de zonnestudio. Na afloop zijn er in het restaurant diverse kleine Turkse gerechten te verkrijgen.

Bijzondere plek

Het idee voor een hamam in Hengelo ontstond in Turkije. Karahisar: "In ben geboren en getogen in Hengelo en heb Turkse ouders. Jaarlijks kom ik in Turkije en zag hoe de westerse vakantiegangers genieten van de Turkse hamam. Ik besloot een hamam in Nederland te beginnen. Een bijzondere plek waar mensen het gevoel hebben dat ze er even uit zijn. Ik heb onderzoek laten doen naar de haalbaarheid, een financier gezocht en ik ben op zoek gegaan naar een locatie. Deze locatie sprak me aan omdat het goed bereikbaar is en er is voldoende parkeerruimte."

Licht en geometrie

Voordat de hamam werd gebouwd, is eerst het voormalige pand grotendeels gesloopt. Dat was in september 2009. Alleen de buitenmuren bleven staan. Samen met architecten Tjalling Homans en Emmy van Eijk van Bureau Bergweg Architectuur is tot een ontwerp gekomen dat zowel de Turkse als westerse bezoeker moet aanspreken. Tjalling Homans: "We hebben gezocht naar de essentie van de hamam en van oosterse architectuur. Hierin zijn een paar thema's van belang: bijvoorbeeld het bijzondere gebruik van licht, kleur en geometrie. Deze thema's zijn in de hele hamam op een subtiele manier teruggebracht. De hamam-arena is het hoogtepunt. Daar zijn de wanden voorzien van kleurrijke, authentiek Turkse tegels in strakke, geometrische lijnen. En door het transparante plafond stroomt gefilterd (dag)licht de ruimte in. De architecten zijn erin geslaagd een plek te maken die onherroepelijk Turks is, maar ook een plek die past in de hedendaagse westerse cultuur.

Nederlands klimaat

"Twee onderdelen zijn kenmerkend voor een hamam", vertelt Homans. "Ten eerste de verwarmde betonnen buiksteen, waarop bezoekers liggen in de hamam-arena. De vorm van

zo'n buiksteen is in Turkije meestal achthoekig. Wij hebben de vorm aangepast aan de typische westerse behoefte aan privacy. De vierkante buiksteen in Hamam het Oosten is daarom in vieren gedeeld. Tussen elk vlak loopt een goot. Het tweede kenmerkende onderdeel is de koepel op het dak. De koepel van de hamam in Hengelo is aangepast aan het Nederlandse klimaat. In Turkije is zo'n koepel meestal gemetseld, maar hier moesten we rekening houden met het grote temperatuurverschil van binnen en buiten. Probleem is namelijk de koudebrug. Daarop condenseert vocht. Als de koude condensdruppels niet vloeiend weglopen, druppen ze naar beneden op de bezoekers die op de warme buikstenen liggen. Dat wil je niet. We hebben daarom aan de onderkant van de witte polyester koepel een gootje gemaakt, waar de druppels vloeiend in verdwijnen. Verder zijn de kunststof olifantsogen in de koepel heel bijzonder. In deze gaten zijn glazen bolletjes bevestigd, die het zonlicht opvangen en bundelen tot stralen. Heel mooi schijnen deze de hamam-arena in."

Waterbestendige materialen

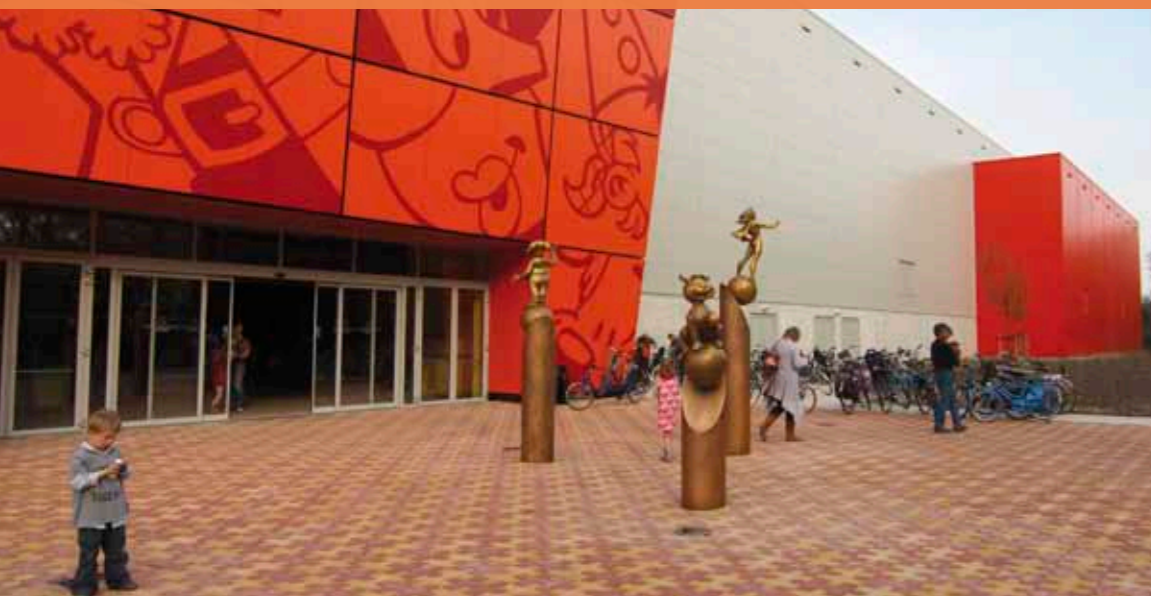
Bij de bouw en afwerking van de hamam is gebruik gemaakt van waterbestendige materialen. Op de wanden zit warmbeige betonstuc. Ook de rechthoekige buikstenen zijn van beton, dezelfde beige kleur als de vloerbedekking in de relaxruimte. De Turkse wandtegels met kobaltblauwe/turkooize print zijn van porselein. En op de grond liggen, op een extra cementdekvloer tegen lekkage, grote crèmekleurige vloertegels. Tegen het plafond aan is een wit spanplafond bevestigd. Hierachter zijn de lampen en de geluidsinstallatie gemonteerd. Het door dit plafond gefilterde licht is sfeerol en wordt volledig in de ruimte verdeeld. Ook de licht- en muziekkapapparaat zijn door het spanplafond mooi uit het zicht gehaald. Wat overblijft, is een rustgevende ruimte met blauwe wandtegels warmbeige gestuukte wanden en ruwe marmeren kommen onder koperen kranen.

Veel belangstelling

Eigenaar Karahisar is enthousiast over zijn hamam. De samenwerking met zowel de architect als met Schipper en Meijerink is vloeiend verlopen en hij is trots op het resultaat. Zijn verwachting dat ook in Nederland behoefte is aan een hamam lijkt te kloppen. Tijdens de Open Dag op 9 mei, een dag nadat burgemeester Kerckhaert van Hengelo het oord officieel opende, kwamen zo'n 1000 mensen een kijkje nemen. Ook werden er al diverse abonnementen verkocht. ■

Op 29 april is Plopsa Indoor Coevorden geopend. Een attractiepark voor kinderen van 2 tot 8 jaar, waar alle attracties zijn gethematiseerd rond de Studio 100-figuren, zoals K3, Kaboutert Plop en Piet Piraat. Qua ontwerp is Plopsa Coevorden een verbeterde versie van Plopsa Indoor Hasselt. Luc van der Biest, projectdirecteur vanuit Plopsaland: "Aangezien we steeds mooiere parken willen bouwen, is een groot deel van de indoor hertekend. Ook technisch brachten we verbeteringen aan."

Eerste Plopsapark in Nederland open voor publiek

"Gezien de hoge populariteit van de Studio 100-figuren in Nederland was de bouw van een nieuw Plopsa Indoorpark een logische stap", vertelt Luc van der Biest. "De gemeente Coevorden en de provincie Drenthe waren ons bijzonder genegen. Zij hebben alles in het werk gesteld om de bouw zo vlot mogelijk te laten verlopen.

Bovendien ligt Coevorden een heel eind van onze andere Plopsa-parken, zodat geen cannibalisatie optreedt. We proberen onze parken ten opzichte van elkaar versterkend te laten werken. We denken dat de mensen die Plopsa Indoor Coevorden bezoeken juist ook naar onze buitenparken De Panne of Coo willen."

Plopsa Indoor Coevorden is circa 300 dagen per jaar open. Op jaarbasis worden 400.000 bezoekers verwacht, waarvan 100.000 van het naastgelegen CenterParcs. Hiervan komt 70% uit Nederland en 30% uit Duitsland. In het park zijn attracties te vinden als een slingermolen, een carousel, een achtbaan voor de jongere kinderen en een vallende vuurtoren. Elke dag is er een BumbaShow. De themaweken en weekenden worden georganiseerd met Studio 100-artiesten. Het park biedt 100 voltijd banen.

Het voormalige verpleeg- en verzorgingstehuis De Burcht in Hoogezand heeft afgelopen tweeënhalf jaar een metamorfose ondergaan. Onder meer de kleine kamers en granieten keukenblokken maakten plaats voor een volledig nieuw gebouwde ellipsvormig woonzorgcentrum met meer dan alleen zorg. Mensen kunnen er wonen, hun dag besteden, naar de kapper of bibliotheek gaan, boodschappen doen en nog veel meer.

Constructief denkproces

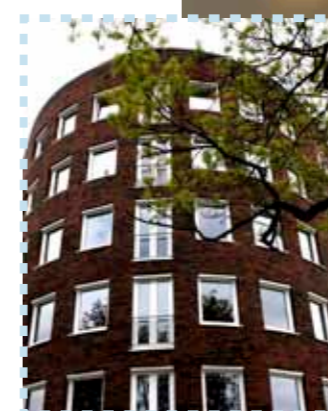
In juni 2009 begon de bouw van het attractiepark, dat een omvang heeft van bijna 10.000 m². Van der Biest: "Vlak voor de bouwvak werd al een groot deel van de funderingen gegoten, zodat er alle tijd was om het beton te laten uitharden. Friso is vanaf het begin meegegaan in een constructief denkproces, waardoor we op een goedkopere manier meer konden realiseren. Voor het park in Coevorden is gekozen om te werken met een staalconstructie. De buitenschil bestaat uit een betonplint met stalen dak en wandbeplating. We kozen voor deze bouwmethode, omdat we dan in korte tijd het gebouw wind- en waterdicht konden maken. Hierdoor konden we ongestoord verder werken met de fundering van de attracties. Daar stond wel een bepaalde tijdsdruk op. Verder zijn er heel wat decoratieve materialen gebruikt, die je in de normale bouwwereld weinig of niet gebruikt. Bijvoorbeeld spuitbeton, polyester, sterredoeken en veel voorgedrukt textiel."

Intensieve samenwerking

"De samenwerking met Friso is ons goed bevallen. Na het constructieve botsen in de beginperiode kwam het wederzijds respect. Ik houd aan Appe van der Veen, projectleider vanuit Friso, een vriend over die steeds bij mij welkom is. Jullie Friezen hebben met ons Vlamingen best veel gemeenschappelijke waarden. Naast het feit dat jullie een eigen karakter hebben, zijn jullie een volk van 'geen woorden, maar daden'. Ikzelf ga na tien maanden intensieve samenwerking met Friso met een goed gevoel huiswaarts."

VERNIEUWD WOONZORGCENTRUM DE BURCHT VOOR MEER DAN ALLEEN ZORG

De Burcht is een van de tien woonzorglocaties van ZINN, een organisatie voor (thuis)zorg, wonen en welzijn in Groningen, Haren en Hoogezand. Mensen die zorg en dagstructuur nodig hebben, kunnen bij De Burcht terecht. Directeur van ZINN, mevrouw Wil Koopmans, kende Friso Bouwgroep van de nieuwbouw De Dilgt in Haren, ook één van de woonzorglocaties van ZINN. "Het was een logisch vervolg om ook De Burcht door Friso te laten doen." Ze is trots op het geheel, maar vooral op het totaal aan ruimte en vierkante meters.

"Niet alleen de woon- en slaapkamers zijn van formaat, ook de wandelgangen, recreatieruimten en badkamers zijn royaal." Ze voegt toe: "Bouwen is een gecompliceerd proces waarbij coördinatie en discipline in het nakomen van afspraken essentieel zijn voor succesvol bouwen. Veel kan ook niet goed gaan. De bouw van De Burcht is conform planning verlopen en ik ben zeer content over het bouwproces."

Ruim geheel

Het gehele complex oogt inderdaad ruim. Het begint al bij de hoge entree op de begane grond. Daar bevinden zich de receptie, de brievenbussen, de facilitaire afdeling en het restaurant. Indrukwekkend is de ruimte vanaf de eerste verdieping, die doorloopt tot aan het metershoge plafond. Het geeft zicht op de galerijen van de drie andere verdiepingen en op de industriële uitstraling van

detail op de deuren zijn de houten panelen in de vorm van verschillende rechthoekige vormen. Later zien we dat deze deuren vergelijkbaar zijn met de deuren in het gerenoveerde gedeelte.

Licht verspreiden

Als we verder kijken, zien we vlak onder het plafond grote, ronde reflectoren die het licht verspreiden. Mevrouw Koopmans: "Omdat lampen vervangen lastig is in deze hoge ruimte hebben de architect en de lichtspecialist deze praktische oplossing bedacht. Het resultaat is verbluffend. Vooral 's avonds is het bijzondere effect te zien."

Rookkanaal

Ook bijzonder is het rookkanaal. Van buiten zie je over de gehele lengte van het gebouw een kolom van circa 50 centimeter breed met honderden donkere klepjes.

het interieur. De robuuste ijzeren balustrades langs de galerijen zijn wit en bevatten deels glas. De hoge wanden zijn lichtbruin en wit van kleur en de deuren naar de kamers van de bewoners zijn lichtgeel. Leuk

Wanneer in het gebouw rookontwikkeling of brand is, trekt de rook via de houten roosters in het rookkanaal. Daar klappen de klepjes automatisch open en stroomt de rook naar buiten. "De brandweer vond de afzuiging van rook niet voldoende in het originele ontwerp van het gebouw. Hiermee hebben we dat opgelost."

Betonnen hoofd

Op de vloer van de eerste verdieping, vlak voor de liften, is een groot kunstwerk geplaatst. Het is het betonnen hoofd, inclusief rimpelige nek, en een arm van de Franse filosoof Paul-Michel Foucault (1926-1984). "Foucault vonden we heel geschikt omdat hij een denker was. Iemand die het altijd druk had in zijn hoofd. Veel van onze bewoners hebben dat ook."

Weer terug

Deze maand keren de bewoners van De Burcht, die tijdens de verbouwing in De Dilgt verbleven, weer terug naar hun oude adres. Ze zijn tijdens de bouw volop geïnformeerd over de ontwikkelingen, maar kunnen dan alle vernieuwingen in De Burcht met eigen ogen aanschouwen en zelf ervaren. |

Fries Scheepvaartmuseum breidt uit

Sinds afgelopen november renoveert Friso Bouwgroep het Fries Scheepvaartmuseum in Sneek. Het volume van het huidige onderkomen wordt met 40% uitgebreid en volledig gemoderniseerd. Hierdoor is het museum beter uitgerust voor een groot publiek.

Het Fries Scheepvaartmuseum bestond uit vijf grachtenpanden. Het museum kocht er twee panden bij. Eén aangekocht pand wordt nu uitgebreid en het andere is afgebroken. Deze wordt opnieuw opgebouwd tussen de andere historische grachtenpanden van het museum. Uitvoerder Lieuwe Welles van Friso Bouwgroep: "Het afgebroken deel wordt opnieuw opgetrokken. De nieuwe voorgevel krijgt een modern aanzien vanwege de vier natuurstenen zuilen met zink. Hier komt de nieuwe entree van het museum. Het strakke ontwerp past prima tussen de historische gevels van de rest van het museum. Tijdens de bouwperiode, die tot november 2010 duurt, draait het museum gewoon door. "We moeten wel om de kunstwerken denken, met stof en zo, maar dat gaat heel prima."

Ongelijke verdiepingen

Friso renoveert de vijf panden, inclusief twee schoolgebouwen uit 1900, en koppelt ze aan elkaar door doorgangen te maken. "Het is een ingewikkelde klus", vertelt Lieuwe Welles. "De verdiepingen van de verschillende panden zijn allemaal ongelijk en het gaat om zo'n 80 verschillende kamers. Groot en klein."

Het museum wordt geschikt gemaakt voor een groot publiek, doordat het wordt uitgerust met gemoderniseerde faciliteiten zoals liften voor onder meer mindervaliden. Ook komen er meerdere toiletgroepen in inclusief een invalidentoilet. "In deze moderne toiletgroepen komen tegels van Tegelfabriek Tichelaar in Makkum. Deze hebben een ouderwetse uitstraling, omdat niet alle tegeltjes gelijk zijn van formaat en wat krom zijn. Op de tegels staat, hoe kan het anders, een schip."

Berkenhouten vloeren

Eind van dit jaar is de gehele renovatie klaar, inclusief de berkenhouten vloeren in de expositieruimten en natuurstenen vloeren in de andere delen van het museum. Na de herinrichting kunnen bezoekers genieten van een groter museum, voorzien van alle moderne gemakken en historische elementen. |

Om de doorstroom op de A7 bij Sneek te verbeteren, zijn in opdracht van de Provincie Fryslân verkeerslichten op de rondweg vervangen door viaducten en diverse andere kunstwerken. Eén van de viaducten is onder barre weersomstandigheden gebouwd door J.J. de Vries, onderdeel van Friso Bouwgroep.

Viaduct A7 Sneek op tijd gereed ondanks vorst

Het viaduct A7 bij Sneek is 30 meter lang en 22,75 meter breed. Bovenlangs is een vierbaansweg gerealiseerd en onderlangs een tweebaansweg en een fietspad. Het bouwwerk is onder architectuur ontworpen. Aardig detail in het strakke ontwerp zijn de lijnen van de betonnen cannelures. Deze lopen door van het fietspad, langs de schuine wanden (taludplaten) omhoog tot en met de onderzijde van het dek. In onderaanneming van MNO Vervat, realiseerde J.J. de Vries de bouw van het viaduct.

Vacuümtraverse

De bouw bracht een aantal uitdagingen met zich mee. Zo moest eerst een veenlaag worden ontgraven. Op die plek werd vervolgens een tijdelijke zandlaag aangelegd ter ondersteuning van het 'in het werk te storten' dek. Op deze zandlaag kon het heikwerk van de landhoofden en talud balken worden uitgevoerd. Uitvoerder Menno Meindertma van J.J. de Vries: "Nadat het viaduct was gestort, konden we de taludplaten onder het dek aanbrengen. Dit moest met een vacuümtraverse. Vooraf hebben we geoefend hoe we deze platen moesten tillen in de kleine ruimte onder het viaduct en gecontroleerd of de formaten goed waren. Wanneer je ter plaatse bent, wil je dat de installatie perfect verloopt."

Rijpheidmeter

Ondanks de vorstperiode is de planning gehaald. Meindertma: "Na een aantal weken met sneeuw en ijs kon het betonnen wegdek eindelijk worden gestort. Dagelijks werd de rijpheidmeter uitgelezen om te kijken of de beton hard genoeg was om te spannen.

Om het proces van uitharden te versnellen hebben we het dek goed ingepakt. Na twee keer spannen konden we het beton ontkisten en na een derde keer spannen konden we het viaduct in mei afmaken." Eind 2010 is de gehele rondweg A7 bij Sneek gereed. |

Houkeslout The Movie

In samenwerking met NHL Hogeschool maakt Houkeslout een bedrijfsfilm. De film is bijna klaar en binnenkort te zien op de website.

Houkeslout produceert in Sneek machinaal timmerwerk: kozijnen, ramen en deuren. En in Leeuwarden worden de houtskeletbouw- en prefabbetonelementen gefabriceerd. Ook levert het bedrijf het alles-in-één concept. Dit houdt in dat prefabelementen voorzien zijn van ingebouwde kozijnen, al dan niet voorzien van glas.

Andrez Zijlstra maakte als afstudeeropdracht voor de studie Communications & Multimedia Design deze bedrijfsfilm. Hij had het proces van begin tot eind in eigen hand. Zo werkte hij zelf het script uit, maakte de opnames en ook de eindmontage kwam voor zijn rekening. Het maken van een bedrijfsfilm kost veel tijd. Omdat het belangrijk is dat alle productieprocessen in beeld komen, was goed plannen essentieel. Er is behoorlijk veel ruw beeldmateriaal nodig om uiteindelijk een boeiende, representatieve film van 20 minuten over te houden.

Twee locaties bekijken

Regelmatig bezoeken de relaties van Houkeslout de fabriek. Een mooi moment om te laten zien hoe de producten van Houkeslout worden geproduceerd. Het is niet altijd haalbaar om beide fabrieken op één dag te bezoeken. Daarom is gekozen een bedrijfsfilm te maken. In deze film wordt het productieproces getoond en kunnen bezoekers in Leeuwarden óók zien hoe er in de timmerfabriek in Sneek wordt gewerkt en vice versa. Houkeslout vindt het belangrijk dat haar klanten weten hoe het prefabricageproces eruit ziet. Te zien is bijvoorbeeld hoe, onder geconditioneerde omstandigheden, de elementen op maat worden klaargemaakt voor de bouw.

Moderne methoden

De film is voor Houkeslout een mooie manier om te laten zien dat zij gebruik maken van moderne productiemethoden. Ook komt duidelijk naar voren dat, ondanks de verregaande mechanisatie, de vakmensen nog steeds heel belangrijk zijn. Zij controleren alle ingaande en uitgaande producten, zodat Houkeslout kwaliteit kan leveren. Kwaliteit waar Houkeslout trots op is. |

Nieuwsgierig naar het eindresultaat?
Houd de website van Houkeslout in de gaten:
www.houkeslout.nl

Nieuwe naam De Lang Bouw is Friso Restauratie

Al een aantal jaren is De Lang Bouw onderdeel van Friso Bouwgroep. De restauratietak is inmiddels flink geïntegreerd. De tijd is rijp om onder een nieuwe naam verder te gaan.

Per 1 januari 2010 is De Lang Bouw gewijzigd in Friso Restauratie. Ook onder deze nieuwe handelsnaam blijft Friso Restauratie met haar vakbekwame medewerkers haar opdrachtgevers van dienst.

Het kantoorpersoneel van Friso Restauratie is tijdelijk ondergebracht in het kantoor van Friso Sneek. Op termijn gaan zij terug naar Leeuwarden, naar de nieuwe locatie aan de Siriusweg 3 op industrieterrein De Hemrik. |

Medewerkers van Friso Restauratie aan het werk bij het Provinciehuis te Leeuwarden.

Aannemingsmaatschappij Friso B.V.

Pieter Zeemanstraat 9
Postbus 49
8600 AA Sneek
t 0515 – 42 99 99
f 0515 – 42 99 90

Frisoplan B.V.

Pieter Zeemanstraat 9
Postbus 19
8600 AA Sneek
t 0515 – 43 66 66
f 0515 – 43 66 67

Aannemingsbedrijf J.J. de Vries B.V.

Pieter Zeemanstraat 9
Postbus 2030
8600 CA Sneek
t 0515 – 43 66 70
f 0515 – 43 66 80

Houkesloot Toelevering B.V.

Tingjetersstraat 8
Postbus 296
8600 AG Sneek
t 0515 – 23 80 20
f 0515 – 43 49 76

Timmerfabriek Houkesloot B.V.

Tingjetersstraat 8
Postbus 296
8600 AG Sneek
t 0515 – 23 80 20
f 0515 – 43 49 76

Houkesloot Prefab B.V.

Newtonweg 2
Postbus 83
8900 AB Leeuwarden
t 0515 – 23 80 20
f 058 – 234 36 76

Friso Leeuwarden

Siriusweg 3
Postbus 7522
8903 JM Leeuwarden
t 058 – 267 43 00
f 058 – 267 32 10

Friso Heerenveen

Nikkelweg 1
Postbus 32
8440 AA Heerenveen
t 0513 – 68 92 00
f 0513 – 64 68 05

Friso Restauratie

Pieter Zeemanstraat 9
Postbus 49
8600 AA Sneek
t 0515 – 42 99 99
f 0515 – 42 99 90

Friso Service & Onderhoud

Pieter Zeemanstraat 9
Postbus 49
8600 AA Sneek
t 0515 – 42 99 66
f 0515 – 42 99 60

Friso Groningen

Osloweg 125
Postbus 5274
9700 GG Groningen
t 050 – 544 52 00
f 050 – 544 52 09

Aannemingsmaatschappij Friso Almere B.V.

Palmpolstraat 23
Postbus 50030
1305 AA Almere
t 036 – 523 08 00
f 036 – 534 91 68

Aannemingsmaatschappij Friso Balk B.V.

Meerweg 24
Postbus 7
8560 AA Balk
t 0514 – 60 30 41
f 0514 – 60 25 73

Aannemingsbedrijf Schipper & Meijerink B.V.

G.L. Rutgersweg 1
Postbus 22
7160 AA Neede
t 0545 – 29 18 42
f 0545 – 29 34 69

friso
bouwgroep

Friso Bouwgroep B.V.

Pieter Zeemanstraat 9
Postbus 49
8600 AA Sneek
t 0515 - 42 99 99
f 0515 - 42 99 90

www.frisobouwgroep.nl

